

**1ο ΘΕΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο: **Οι ρίζες του μίσους**

Υπάρχουν δύο ψυχικές εκφράσεις του μίσους: το μίσος για τον άλλο και το μίσος για τον εαυτό μας το οποίο συχνά δεν παρουσιάζεται ως τέτοιο. Αλλά πρέπει να καταλάβουμε ότι και τα δύο έχουν κοινή ρίζα, την άρνηση της ψυχικής μονάδας να δεχθεί αυτό που για την ίδια είναι ξένο. Η οντολογική αυτή διάρθρωση του ανθρώπου επιβάλλει αξεπέραστους εξαναγκασμούς σε κάθε κοινωνική οργάνωση και σε κάθε πολιτικό πλάνο. Καταδικάζει αμετάκλητα κάθε ιδέα για μια “διαφανή” κοινωνία, σε κάθε πολιτικό πλάνο που αποσκοπεί στην άμεση οικουμενική συμφιλίωση.

Κατά τη διαδικασία κοινωνικοποίησης, οι δύο διαστάσεις του μίσους χαλιναγωγούνται σε σημαντικό βαθμό, τουλάχιστον όσον αφορά τις πιο δραματικές εκδηλώσεις τους. Εν μέρει αυτό επιτυγχάνεται μέσω του μόνιμου αντιπερισπασμού που ασκείται στην καταστροφική τάση από τους “εποικοδομητικούς” κοινωνικούς σκοπούς – την εκμετάλλευση της φύσης, το συναγωνισμό των διαφόρων ειδών (τις “ειρηνικές” αγωνιστικές δραστηριότητες, όπως ο αθλητισμός, τον οικονομικό ή πολιτικό ανταγωνισμό, κτλ.). Όλες αυτές οι διέξοδοι κατευθύνουν ένα μέρος του μίσους και της διαθέσιμης καταστροφικής ενέργειας, αλλά όχι το σύνολό τους.

Το κομμάτι του μίσους και της καταστροφικότητας που απομένει φυλάσσεται σε μια δεξαμενή έτοιμη να μετατραπεί σε καταστροφικές δραστηριότητες σχηματισμένες και θεσμοθετημένες, που στρέφονται εναντίον άλλων ομάδων – δηλαδή να μετατραπεί σε πόλεμο. Αυτό δε σημαίνει ότι το ψυχικό μίσος είναι η αιτία του πολέμου. Αλλά το μίσος είναι, αναμφίβολα, ένας όρος, όχι μόνο απαραίτητος αλλά και ουσιαστικός, του πολέμου.

Το μίσος καθορίζει τον πόλεμο και εκφράζεται μέσω αυτού. Η φράση του Αντρέ Μαλρό¹ “είθε η νίκη σε αυτόν τον πόλεμο να ανήκει σε όσους πολέμησαν χωρίς να τον αγαπούν” εκφράζει μία ελπίδα που στην πραγματικότητα διαφεύδεται σε όλους σχεδόν τους πολέμους. Αλλιώς δεν θα καταλαβαίναμε πώς εκατομμύρια άνθρωποι στη διάρκεια της ιστορίας ήταν πρόθυμοι, από τη μία στιγμή στην άλλη, να σκοτώσουν αγνώστους ή να σκοτωθούν από αυτούς. Και όταν η δεξαμενή του μίσους δε βρίσκει διέξοδο στον πόλεμο, εκδηλώνεται υπόκωφα με τη μορφή της περιφρόνησης, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού.

Οι καταστροφικές τάσεις των ανθρώπων συνάδουν απόλυτα με την ανάγκη μιας κοινωνίας να ενδυναμώνει τη θέση των νόμων, των αξιών και των κανόνων της, ως

---

¹Αντρέ Μαλρό (Andre Malreaux): Γάλλος μυθιστοριογράφος του 20^{ου} αιώνα. Πολέμησε ως εθελοντής στο πλευρό των Δημοκρατικών στα χρόνια του ισπανικού εμφυλίου πολέμου (1936 – 1939) και στην αντίσταση κατά των Γερμανών (1940 – 1944). Πολιτικός συνεργάτης του στρατηγού Σαρλ ντε Γκωλ.

μοναδικά στην τελειότητά τους και ως τα μόνα αληθινά, ενώ οι νόμοι, τα πιστεύω και τα έθιμα των άλλων είναι κατώτερα, λανθασμένα, άσχημα, αηδιαστικά, φριχτά, διαβολικά.

Και αυτό, με τη σειρά του, βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με τις ψυχικές ανάγκες του ατόμου. Γιατί ό,τι υπάρχει πέρα από τον κύκλο σημασιών, που τόσο επίμονα περιέβαλε στο δρόμο προς την κοινωνικοποίηση, είναι λανθασμένο, άσχημο, ασύνετο. Το αυτό συμμερίζεται η ομάδα στην οποία ανήκει: φυλή, χωριό, έθνος, θρησκεία. Πρέπει να γίνει σαφώς αντιληπτό ότι κάθε απειλή προς τις θεσμοθετημένες ομάδες στις οποίες ανήκουν τα άτομα, βιώνεται από αυτά ως πιο σοβαρή από μία απειλή κατά της ζωής τους.

(...) Το κύριο και καθοριστικό χαρακτηριστικό του ρατσισμού είναι η “απαραίτητη μη μετατρεψιμότητα” του άλλου. Ο θρησκευτικά μισαλλόδοξος δέχεται με χαρά τον προσηλυτισμό των απίστων ο “λογικά” εθνικιστής χαίρεται όταν ξένα εδάφη προσαρτώνται στη χώρα του και οι κάτοικοί τους “αφομοιώνονται”. Δεν είναι όμως τέτοια η περίπτωση του ρατσιστή. Οι γερμανοί εβραίοι θα ήθελαν να παραμείνουν πολίτες του Τρίτου Ράιχ, αλλά οι ναζιστές ούτε να το ακούσουν.

Ακριβώς γιατί στην περίπτωση του ρατσισμού το αντικείμενο του μίσους πρέπει να είναι “μη μετατρέψιμο”. Γι’ αυτό ο ρατσιστής επικαλείται ή εφευρίσκει δήθεν φυσικά (βιολογικά), άρα μη μετατρέψιμα, χαρακτηριστικά του αντικειμένου του μίσους του: το χρώμα του δέρματός του, τα διακριτικά γνωρίσματα του προσώπου του. Τέλος, θα ήταν απολύτως δικαιολογημένο να συνδέσουμε αυτή την ακραία μορφή του μίσους προς τον άλλο με το πιο σκοτεινό, πιο άγνωστο και πιο συγκρατημένο είδος μίσους: το μίσος προς τον εαυτό μας.

Η αυτονομία, δηλαδή η πλήρης δημοκρατία, και η αποδοχή του άλλου δεν αποτελούν φυσική ανθρώπινη κλίση. Αμφότερες συναντούν τεράστια εμπόδια. Γνωρίζουμε από την ιστορία ότι ο αγώνας για τη δημοκρατία είχε μέχρι σήμερα οριακά μεγαλύτερη επιτυχία από τον αγώνα κατά του σωβινισμού, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού. Αλλά για όσους είναι στρατευμένοι στο μοναδικό πολιτικό πλάνο που χρήζει υπεράσπισης, το πλάνο της οικουμενικής ελευθερίας, ο μοναδικός ανοικτός δρόμος είναι η συνέχιση του αγώνα κόντρα στο ρεύμα.

Κορνήλιος Καστοριάδης.
(από τον ημερήσιο τύπο).

Θέματα

A. Με βάση τους πλαγιότιτλους να συνθέσετε την περίληψη του κειμένου (150 - 200 λέξεις).

(μονάδες 25)

B1. “Πού βρίσκονται οι ρίζες του μίσους και σε ποιο κοινωνικό πλαίσιο δημιουργούνται οι όροι εκδήλωσής του”. Να απαντήσετε στο ερώτημα σε ένα κείμενο δύο παραγράφων.

(μονάδες 15)

B2. Η πρώτη παράγραφος του δοκιμίου αναπτύσσεται με διαίρεση. Να τη μελετήσετε προσεκτικά και να αναζητήσετε στη θεματική περίοδο τις λέξεις-κλειδιά που δηλώνουν:

- α) τη διαιρετέα έννοια,
- β) τη διαιρετική βάση,
- γ) τα μέλη (το πηλίκo) της διαίρεσης

(μονάδες 4)

B3. Να γράψετε τρεις προτάσεις με τις ακόλουθες εκφράσεις: **καταδικάζω αμετάκλητα - διαδικασία κοινωνικοποίησης - καταστροφικές τάσεις.**

(μονάδες 6)

Γ. “Ο δρόμος προς την αναγνώριση του διαφορετικού αρχίζει στο ίδιο σημείο και έχει τα ίδια κίνητρα με την αμφισβήτηση των δεδομένων θεσμών της κοινωνίας, την απελευθέρωση των σκέψεων και των πράξεων, εν ολίγοις τη γέννηση της δημοκρατίας και της φιλοσοφίας”. (Κορνήλιος Καστοριάδης). Λαμβάνοντας υπόψη τη διαπίστωση αυτή: να αναπτύξετε σε κείμενο 600 λέξεων, γιατί οι ανθρώπινες ομάδες και τα άτομα αντιμετωπίζουν το διαφορετικό ως κατώτερο; Σε τι διαφέρει ο ρατσισμός από άλλες μορφές μισαλλοδοξίας;

(μονάδες 50)

Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Φλέγκας
Φιλολόγος
ΟΡΟΣΗΜΟ ΑΘΗΝΑΣ